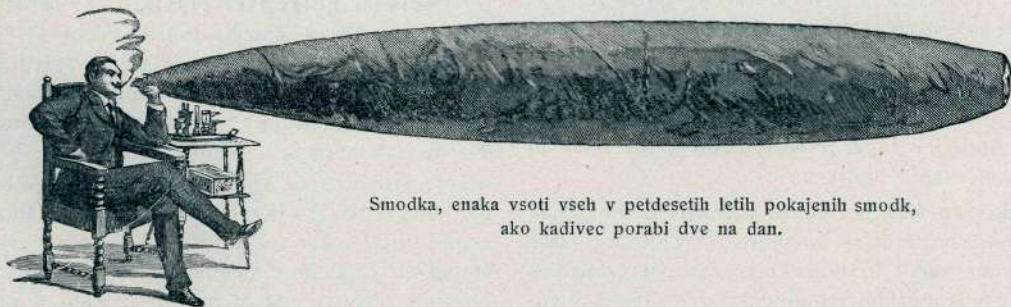

„modernega“ jezika, ampak piše z arhaističnimi izrazi v oni blaglasni holanščini, katero je pisal Vondel. — Ves drugačen je Van Eeden, ki je napisal nedavno povest „Van de koele Meren des Doods“ (Od hladnih morij smrti). Pisati hoče psihološko, pa piše v resnici že patološko. Popisuje neko dekle, kako propada do najnižje npravne stopnje. To je pač predmet, ki so ga že preveč- in prevečkrat neokusno obdelovali novejši romanopisci. A Van Eedenu priznavajo kritiki, da se zna še precej brzdati, in da slednjič — nenavadna stvar! — svojo junakinjo poboljša in izpreobrne. — Louis Couperus je vzbudil veliko pozornost s svojim romanom „De stille Kracht“ (Tiha sila), kateri je sad njegovega potovanja po otoku Javi. V njem popisuje trdovratni odpor javanskih domorodcev proti vsiljujočemu se „evropeizmu“. Couperus sodi v tem romanu, da bivanje v tropičnih krajih Evropejca pokvari in posirovi. — Življenje v Indiji popisujeta pa B. Vetha in Henri Borel. Zadnji popisuje v romanu „Het recht der liefde“ (Pravo ljubezni) posebno živo in plastično indijsko prirodu. V svojem „Een droom“ (Sen) pa nas prestavlja na Javo in popisuje tam življenje v Tosari, zdravilišču za Evropejce, bolne na malariji. — Anarhistično tendenco pa razširja Mauritz Waagenvoort v čudnem romanu „De Droomers“ (Sanjači). V štirih junakih nam predstavlja štiri svetovna naziranja: Najprej slika obubožanega italijanskega kneza, potem švedskega učenjaka, kemika, ki se trudi, da bi iznašel izdelovanje zlata in s tem spravil bedo s sveta, za tem holandskega slikarja, socialista, in slednjič pravega junaka — anarhista, ki je pobegnil v Pariz. To so res sanjači, a sanjač je tudi pisatelj sam. — Proti „naprednim“ tendencam, katere zastopa list „De Gids“, je ustanovil Haspels nov holandski mesečnik „Onze Eeuw“ (Naš vek), katerega kritika zelo hvali. Napisal je dobro zbirko šaljivih povesti „Vrengden van Holland“ (Holandske šale). Tudi mlajših pisateljic se ne manjka, ki delujejo v različnih smereh.

Kako je nastala beseda „Lah“. To besedo izvajajo iz keltskih korenin: gal, gallus, gval, gwealh, wealh itd. Po Evropi so v pradavnih časih bivali Kelti. Narodom, ki so prišli za njimi, so bili Kelti tujci. Zato so se Germani in Slovani na-

vadili, da so vsakega tujca nazivali Galca — tako so namreč imenovali Kelte, ker so bili med Kelti najštevilnejši Galci. Vse zgoraj naštete korenike so pomenjale Galca, t. j. Kelta ali tujca. Ker je bil Italijan Slovincu tujec, ga je Slovenec imenoval Vlah (gwealh, wealh) ali Lah. Prav tako so Malorusi rekli Poljakom Lah. Belokranjci pravijo svojim sosedom unijatom Vlahi. Nемец imenuje Italijana „der Wälsche“ (primerjaj koreniko wealh). V nemškem spomeniku „Wessobrunner Gebet“ iz VIII. stoletja se nazivlje sedanja Francoska Valholant. Skandinavci pa Francijo in Italijo skupaj zaznamujejo z besedo Valland. Poljski wloch pomenja Italijana, wołoch pa Rumuna. V mažarščini znači izraz olasz Italijana, Rumuna pa olah. Že v starih postavah srbskih kraljev se bere ime Vlah, ki je takrat pomenjalo Rumuna. Dandanes pa v Bosni in Hercegovini katoličani in Turki pravoslavne Srbe imenujejo Vlahi. — Vsekako je značilno, kakšna imena so nekdanji Slovenci nadevali svojim sosedom. Germanom so rekli Nemci, t. j. mutci, ker jih niso umeli. Italijanom pa so dejali Lah, t. j. tujci.

Čemu neki kadimo? Gotovo si je marsikateri čitatelj „Dom in Sveta“ zastavil to vprašanje, a preden ga je rešil, — je kadil mirno dalje. Je pa to res eden najtežjih problemov. Zdravniki so sicer vsi tega mnenja, da tobak škoduje, a čudno — kar poznamo zdravnikov, skoro vsi sami tudi kadé! Čemu neki? Nekaj je v zraku, v živcih, v hrani, v načinu življenja ali bogved v čem, kar dela današnjemu ljudstvu slast do nikotina. Državniki pač vedó, čemu kadimo. V Avstriji nese tobačni monopol državi na leto čez 120 milijonov kron čistega dobička. Seveda je veliko vprašanje, če se ta dobiček, ki se tako lepo vidi v številkah državnega proračuna, nad ljudstvom ne maščuje v slabih zdravstvenih posledicah. — Tu spodaj nam kaže podoba kadivca, in sicer primeroma zelo zmernega kadivca. On pokadi na dan po dve smodki. Najvarčnejša soproga mu ne more tega prepovedati. Po kosilu eno in po večerji eno — to je solidno in pošteno. A vse te smodke skupaj bi dale v petdesetih letih smodko, podobno velikemu topu. In vsi ti vinarji, te desetice? To vsoto si lahko vsakdo sam izračuna.

Smodka, enaka vsoti vseh v petdesetih letih pokajenih smodk, ako kadivec porabi dve na dan.